

A pácini emléktábla

Czinke Ferenc
pácini domborműve

Itt állok Czinke Ferenc kedves bátyám bronzba öntött emléktáblája előtt, s nem tudom, sírjak-é, örüljek-é. Sírnom kellene, mert idő előtt itt hagyott minket; ruganyos, fiatalos lépteivel most is közöttünk, sőt előttünk járhatna a pácini Főutcán; hiszen ilyen volt mindig: fiatalos léptű, utat mutató, energikus és tettere kész, ha jó ügyet látott maga előtt.

Szomorkodnom kellene azért is, mert ismét elment egy bodrogi. Olyan ember, aki még tudta, mit jelentenek ősi fogalmaink; tudta, mit jelent az, hogy pácini föld, rozvágyi homokhát, Meszeske-tanya, cseléd, Ticce, báró Zsenyey, krompé meg haluska, képes aratás, falusi lakodalom, lópvilág, vízi tündérek, kérges tenyerű paraszt, kántálások meg zsoltárok, vőfélykendő meg szemfedő, barátság meg emberség.

Neki, meg társainak: a karcsai Nagy Gézának, a pataki Balassa Ivánnak, a cigándi

Kántor Mihálynak, a berecki Berecz Károlynak, a lukai Molnár Mózesnek köszönhetjük, hogy tudjuk: kik vagyunk, honnan jöttünk, mivé lehetünk – ha megtanuljuk tőlük. Jó lenne, ha tanulnánk tőlük. Azt hogy a múlt nélkül, gyökereink nélkül, múltunk ismerete nélkül s e gyökerekbe kapaszkodás nélkül nincs jövőnk. Czinke Ferenc sohasem szakadt el a gyökerektől. Mindig tudta azt, honnan jött, miből vétetett. Sorsa és tehetsége magasra röpítette, sokkal magasabbra, mint a minisztereket, állami hatalmasságokat, tisztségviselőket, múlandó idők urait, azok dicsősége igencsak ideiglenes és pillanatnyi, az övé maradandó és – úgy hiszem – örök.

Parasztember fia volt; tehetsége kiválasztotta fajtája közül. A tehetség teret kíván, ezért ment el innen messze földre. De mindig az az érzés keringett benne, amit Petőfi Sándor megfogalmazott: *„Bár maradtam volna benne végig! / De az embert vágyai vezérlik; / Vágyaimnak sólyomszárnya támadt, / S odahagytam őslakom s anyámat!”* Vágyai messzire röpítették: Olaszország fővárosába, Rómába, a Svéd Királyi Akadémiára, Nápoly, Velence, Linz, Ankara és Isztambul napsütötte tájaira és királyi jóléteire, országos és nemzetközi nagydíjakkal tüntették ki: Munkácsy-díjjal, Derkovits-ösztöndíjjal; megtisztelő címekkel látták el falvak és városok; a legrangosabb képzőművészeti fórumok vezetőjükké választották; verseit és rajzait közölték a legrangosabb hazai és nemzetközi folyóiratok, könyvek és újságok: mégis: érett fővel, bölcsen, de mindig is az volt számára az ünnep, ha hazalátogatott erre az istenverte-istenáldotta bodrogi földre.

Akkor volt igazán ő maga, ha földijeivel, ismerőseivel találkozhatott, s ha üzenhetett haza, mint Petőfi: „Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse, / Mert fiának kedvez a szerencse”. És izent és újból izent, és jött és újból jött. Megtett mindent földijeieért, amit megtehetett. Elmondhatja az erdélyi költővel, Dsida Jenővel: „Megtettem mindent, amit megtehettem, / Akiknek tartoztam, mindent megfizettem. / Elengedem mindenki tartozását, / Felejtse el arcom romló földi mását.”

De mi nem feledjük. Itt áll előttünk Borsi Antal szobrászművész keze nyomán földi arcának mása, s itt fog állni előttünk s utódaink előtt is, mint egy útmutató példa. Nemes tett – és ami ettől több: *emberi* tett – volt Pácin polgármestere és önkormányzata részéről, hogy ezt az intézményt róla nevezte el. Így látja most is, és látni fogja mindig a falu népét, kik mennek el előtte az úton, és azok is visszanézhetnek rája. Elmondhatja nekik minden nap, hogy „nekem szülőházam itt e táj, messzeringó gyermekkorom világa. / Belőle nőttem én, mint fatörzsből gyönge ága...” S azt is: „Ember, vigyázz, figyeld meg jól világod: / ez volt a múlt, emez a vad jelen, – ...és mindig tudd, hogy mit kell tenned érte, / hogy más legyen.”

Czinke Ferenc Pácin főterére tervezett egy emlékművet. Egy olyan kis, összetett kezekből álló medencét formázott, melyben a Pácin felett észak felől átfújó szél összegyűjti a templomból kiáramló énekes-, zsoltár-hangokat és az életet adó esőcseppeket. Ilyen volt ő. Adni, teremteni akart, áhítatot és jobb, szebb életet is.

És most, visszatérve: sírjak-e vagy örüljek-e a mai napon a magasságból ránk néző Czinke Ferenc bronz emléktáblája mellett? Inkább örülök, mert; ó érzés fog el: ennek az impozáns új épületnek névfelvételével bebizonyosodik, hogy „Nem hal meg az, ki milliókra költi / Dús élte kincsét, ámbár napja múl; / Hanem levetve, ami benne földi, / Egy éltető eszmévé finomul, / Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye, / Amint időben, térben távozik”.

Ezért örülök, boldog vagyok hát, hogy így alakult, s emlékezünk rá; s jelképesen megcsókolom felesége kezét, kérve őt, hogy adja át Czinke Ferencnek, kedves atyai barátunknak köszöntésünket, mert ő gyakrabban találkozik vele, mint mi, az evilági utakon járó utódai.